

TÜRK DİL KURUMU

23-25 Eylül 1961 toplantısı

Tutanak Özeti

Birinci Birleşim-Birinci Oturum

23 Eylül 1961, cumartesi

Saat: 10.30

Toplantıda bulunanlar: Dr. Mehmet Ali Ağakay, Oktay Akbal, Doç. Gündüz Akıncı, Ömer Asım Aksoy, M. Sunullah Arısoy, Prof. Ahmet Ateş, Prof. Dr. Tahsin Banguoğlu, Salâh Bırsel, Recai Cin, Ord. Prof. İlhami Cıvaoğlu, Behçet Kemal Çağlar, Hikmet Dizdaroğlu, Baha Dürder, Tahir Nejat Gencan, Enver Naci Gökşen, Uluğ İğdemir, Hoç. Hazibe Mazioğlu, Behçet Necatigil, Sami Üzerdim, Prof. Samim Sinanoğlu, Hayri Sözen, Haldun Taner, Dr. Mehmet Tuğrul, Ord. Prof. Suat Kemal Yetkin.

Toplantıda bulunmayanlar: Nadir Nadi Aballoğlu, Prof. Selâhattin Batu, Prof. Dr. Sadettin Buluç, Fazıl Hüsnü Dağlarca, Bülent Ecevit, Prof. Enver Ziya Karal, Yakup Kadro Karaosmanoğlu, Samim Kocagöz, Ağâh Sırrı Levend, Naim Tiralı, Doç. Nermi Uygur.

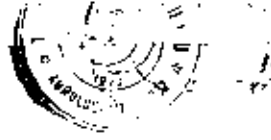
Mazeretini bildirenler: Fazıl Hüsnü Dağlarca, Bülent Ecevit, Samim Kocagöz. Başkan- Prof. Dr. Tahsin Banguoğlu.

1. Başkan Prof. Dr. Tahsin Banguoğlu toplantıyı açtı; toplantıya geleemiyenlerin özür yazıları okundu, geçen toplantıdan bu yana ölen Kurum üyeleri için saygı duruşunda bulunuldu.

2. Haziran 1961 toplantısı tutanak özeti okundu. Tutanağa yanlıs geçen 1) Coğrafya Terimleri Sözlüğü'nün Sinanoğlu ve Batu'dan kurulu komisyonca incelenmesi, 2) Gazeteciler Odulunun 1961'de yayımlanmış yazılara verilmesi kararları bu şekilde düzeltilerek kabul edildi.

3. Çağlar, gündemde değişiklik yapılmasını önerdi ve gündemin 5 inci Kol raporlarının okunması maddesi 3 üncü maddesinin yerine geçirildi. Genel Yazman raporu, karar konusu olan maddeler sonra görüşülmek üzere okundu.

4. Yayın Kolu raporu okundu. Kol Başkanı açıklamalar yaptı ve dergi için hazırladığı özel raporu okudu.

a) Németh Armağanı'nın 1000 tane basılmasına ve baskı bedelinin bu yıldan başlamak ve gelecek yıl bütçesine de geçmek üzere ödenmesine karar verildi.

b) Hazırlanmış olan Nesir Antolojisi'ni inceleyip bir sonraki oturumda bilgi vermek üzere Çağlar, Akbal ve Necatigil'den bir komisyon kuruldu.

c) Ataç için hazırlanacak kitabın önsözünün yazılması ve eseri düzenleme işinin Hikmet Dizdaroğlu'na -1962 yılı haziran ayına kadar yetiştirme şartı ile- verilmesi kabul edildi.

ç)Yayın Kolu'nun 1962 yılı içinde Kollarca yayınlanacak olan eserleri ve bunlara ödenecek masrafı gösteren bir yayın plânı hazırlıyarak şubat toplantısına getirmesini öneren Tuğrul'un önerisi kabul edildi.

d) Yayın Kolu Raporu yapılab dileklerle birlikte kabul edildi.

Birinci Birleşim-İkinci Oturum

23 Eylül 1961, saat: 15

1. Çoğunluk olduğu görüldü, Başkan toplantıyı açtı. Kol raporlarının okunmasına devam edildi.

2. Sözlük Kolu raporu okundu.Kol Başkanı gerekli açıklamalarda bulundu.

a) İngilizce-Türkçe lise derecesinde bir sözlüğün yazılması işini yarışmaya koymak prensip olarak kabul edildi.

b) Sözlük Kolu'nun İngilizce-Türkçe sözlük yarışması şartlaşmasını hazırlayıp gelecek toplantıya getirmesi oya konup kabul edildi.

c) Fransızca-Türkçe Sözlük'te bulunan öneri halindeki kelimelerin çoğaltılıp sınırlı bir süre içinde Yönetim Kurulu üyelerine gönderilmesi Yönetim Kurulu üyelerinin incelemelerinin Yürütme Kurulu'na gelmesi ve bundan sonra Yürütme Kurulu'nun karar vermesi kabul edildi.

ç) Derleme-Tarama, Gramer, Sözlük, Terim Kolları Başkanlarıyla Tuğrul, Mazıoğlu ve Sinanoğlu'ndan bir ilmi komisyon kurulmasına, bu ilmi

komisyonun söz yapma, türetme ve terim yapma ilkelerini saptanmasına ve sonucu gelecek Yönetim Kurulu toplantısına getirmesine karar verildi.

d) Almanca-Türkçe Sözlük denetlemesini yapmak üzere Ali Rıza Özgür'ün asıl ve Ebed Mânîr Yalnız'ın yedek denetleyici olarak seçilmeleri kabul edildi.

e) Hasan Eren'in hazırladığı Etimoloji Sözlüğü'nü incelemek üzere Gencan ve Buluç'tan bir komisyon kurulması kabul edildi.

f) Sözlüğün 4. baskısı hazırlıkları için önceden seçilmiş bulunan Cıvaoğlu, İz, Gencan, Sözen, Cin, Ediskun'dan kurulu İstanbul komisyonunun bir plân düzenlemesine karar verildi.

Sözlük Kolu raporu yapılan dileklerle birlikte kabul edildi.

3. Terim Kolu raporu okundu. Kol Başkanı gerekli açıklamalarda bulundu.

a) Coğrafya Terimleri Sözlüğü'nün gerekli incelemelerden geçerek yetkililerden raporlar alındığını, 592 sayfa tutan sözlüğün basıma hazır olduğunu bildirdi.

Yapılan görüşmeler sonunda:

b) Yetkin'in öneri halindeki terimlerin, özellikle Coğrafya terimleri sözlüğündeki öneri hiteliğindeki terimlerin çoğaltılıp Yönetim Kurulu üyelerine dağıtılması, Yönetim Kurulu üyelerinin bir ay içinde fikirlerini Yürütme Kuruluna bildirdikten sonra basıla kararının alınması teklifi kabul edildi.

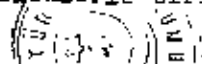
c) Teknik Terimler konusunda Nazım İlikça'nın Kuruma yaptığı teklifi bütün ayrıntılarıyla inceleyip bir rapora bağlamak üzere Cıvaoğlu, Sözen, Cin, Ateş ve Gencan'dan bir komisyon kurulması kabul edildi.

ç) Birsal, Akbal ve Dürder'den bir Sinema Terimlerini İnceleme Komisyonu'nun kurulması kabul edildi.

d) Zooloji terimlerini incelemek üzere Sinanoğlu ve Batu'dan kurulmuş olan Komisyon dil bakımından Zeynep Korkmaz'ın da katılması kabul edildi.

e) Orta Öğretim terimlerinin evvelce 3000.- mîsha basılmasına karar verilmişti. Bu defa yapılan ilâvelerle genişletilmiş bulunan orta öğretim terimlerinin basıla kararını almadan önce, bir komisyon tarafından incelettirilmesi uygun görülerek İstanbuldaki üyelerden kurulu bir komisyona verilmesine, bu komisyonun Cin, Sözen, Cıvaoğlu, Gencan, Gökşen'den kurulmasına karar verildi.

Terim Kolu raporu dileklerle birlikte kabul edildi.

-4-

4. Nesir Antolojisi'ni inceleyip bu toplantıda bilgi sunacak olan komisyon sözlü raporunu verdi. Antoloji üzerinde konuşuldu.

Nesir Antolojisi'ne girecek yazıların 1923 den başlaması kabul edildi.

İkinci Birleşim-Birinci Oturum

24 Eylül 1961, saat: 10.30

1. Başkan Prof. Dr. Tahsin Banguoğlu, İstanbul'a gitmek zorunda olduğunu bildirerek, yerine bu toplantılar için bir başkan vekili seçilmesini istedi. Ord. Prof. İlhami Cıvaoğlu, bu toplantılar için başkan vekili seçildi.

2. Nesir Antolojisi için iki teklif yapıldı:

a) Antolojiyi gözden geçirmek üzere bir komisyon kurulsun;

b) Antoloji bir kişi tarafından hazırlansın, bir komisyonun incelemesinden geçtikten sonra Yönetim Kurulu'na gelsin.

Oylama sonunda; Nesir Antolojisi'nin Behçet Necatigil tarafından hazırlanması, hazırlama bittikten sonra Yönetim Kurulu'nca seçilecek bir komisyona incelettirilmesi kabul edildi.

3. Terim Kolu Başkanı, terimler konusunda birgün önce alınmış olan kararın açıklanması dileğinde bulundu. Yapılan görüşmeler sonunda:

a) Hazırlanan her eser ikişer nüsha olsun, b) Her eser bütünüyle çoğaltılsın, c) Genel Kültür terimleri çoğaltılsın, teknik ve bilimsel terimler iki nüsha olsun.

Önerileri yapıldı. Bunlar ayrı ayrı oya sunularak Sinanoğlu ve Tuğrul'un önerileri olan "Kuruma, bastırılmak üzere gelen teknik eserler iki nüsha olacak, Şaşuzman raporu ile birlikte nüshalardan biri İstanbul'daki, öteki Ankara'daki Yönetim Kurulu üyelerinin bir ay süre ile incelemelerine açık tutulacak; bu eserlerde genel kültür terimleri niteliğinde, tamamıyla yeniden yapılmış terimler varsa yazarı tarafından verilen liste çoğaltılarak Yönetim Kurulu üyelerine ve ankete sunulacak" öneri kabul edildi. Bu karara göre bütün terimler kabul edilen ilkelere göre incelendikten sonra Yönetim Kurulu'nda görüşülüp karara bağlanacaktır. Coğrafya Terimleri Sözlüğü için de teknik terimler hakkındaki karar

uygulanacaktır.

4. Derleme-Tarama Kolu raporu okundu. Kol Başkanı gerekli açıklamalar bulundu, Derleme Kolu çalışmalarının üç yıllık plâna göre yapıldığını söyledi ve basıma hazır olan derleme sözlüğü için bir komisyon kurulmasını istedi.

a) Basıma hazır durumda olan Derleme sözlüğü'nün birinci cildinin Mazıoğlu, Korkmaz, Hatipoğlu'ndan kurulu Derleme-Tarama Kolu Danışma Kurulu'na incelenmesine ve sonucun Yönetim Kurulu'na getirilmesine karar verildi.

b) Arısoy'un önerisi olan "25 yıllık yazarların eserlerini tarama işi taranacak eserleri saptıyacak iki komisyon seçilmesi" kabul edildi. Bu komisyonlardan İstanbul'dakine Gökşen, Necatigil, Akbal ve Taner; Ankarada'kine Birsal Dizdaroğlu, Yetkin ve Arısoy seçildiler. Bu çalışmaların 1962 programına alınması kabul edildi.

c) Ateş'in önerisi üzerine, ses alma makinesi ile yurt içinde yapılacak gezilerle derleme yapma işinin gelecek toplantıya daha belirli olarak getirilmesi kabul edildi. Derleme-Tarama Kolu raporu yapılan dileklerle kabul edildi.

5. Gramer Kolu raporu okundu. Kol Başkanı açıklamalarda bulundu ve Kola uzman verilmesini istedi. Ana Gramer konusunda iki teklif yapıldı:

a) Monografiler yayımlamak, b) Muzaffer Tansu, Dilaçar ve Talât Tekin'in hazırlamış olduğu bölümlerin basılması yoluna gitmek.

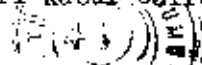
Görüşmeler sonunda:

a) Gramer Kolunda yapılagelmiş çalışmalar sonunda hazırlanmış olan Ana Gramer'e esas olacak bölümlerden T. Tekin'in Devimli Ses Bilgisi, M. Tansu'nun Genel Ses Bilgisi ve Dilaçar'ın önsöz bölümlerinin basılmak üzere bir şekli verilmesi için bir komisyon kurulmasına karar verildi. Bu komisyona Banguoğlu Sinanoğlu ve Mazıoğlu seçildi.

b) Osma Nedim Tuna'nın hazırladığı eserin özet olarak saklanması; c) O. Nedim Tuna hakkında, Kuruma teslim etmediği Duruk Ses bilgisi eseri için hukuki yoldan işlem yapılmasına karar verildi.

ç) Statik bölümün Banguoğlu tarafından yazılması dileğinde bulunuldu.

d) Kadrolar yıl sonuna kadar doldürülmuş olduğundan ve uzmanlar Yönetim Şi de görüşülüp kabul edilmediğinden, yılbaşına kadar, A. Dilaçar'ın Gramer Kolu'na yardım etmesi teklifi kabul edildi.

Gramer Kolu raporu yapılan dileklerle birlikte kabul edildi.

İkinci Birleşim-İkinci Oturum

24 Eylül 1961, pazar Saat:15.00

1.Çoğunluk olduğu için başkan toplantıyı açtı. Gündemde bulunan Genel Yazman raporunun, para ile ilgili karar konusu işler sonraya bırakılarak, öteki maddelerine geçildi:

a) Kullanılma süresi dolmuş eskimiş 275 parça demirbaş eşyanın demirbaş kaydının silinmesine;

b) Kaydı silinen eski demirbaş eşyaları pazarlıkla satmaya Yürütme Kurulu'na yetki verilmesi kabul edildi.

c) Genel Yazman'ın açıklamasında geçen:

Devlet Başkanının yazısı üzerine devlet dili çalışmaları üzerinde açıklama yapıldı. Bu işin Yürütme Kurulu tarafından öncelikle ele alınması dileğinde bulunuldu. Kabul edildi.

ç) Millî Eğitim Şurası konusunda Yürütme Kurulu'na yetki verilmesini isteyen Tuğrul'un teklifi oya konup kabul edildi.

d) 1.8.1961'de yükselme süresini doldurmuş olan Emel Vardarlı'nın bir üst dereceye yükseltilmesini isteyen Yürütme Kurulu kararı; 19.9.1961 de yükselme süresini dolduran veznedar Tahsin İybar'ın bir üst dereceye yükseltilmesini isteyen Yürütme Kurulu kararı; 11.6.1961 de yükselme süresini dolduran hizmetlilerden Canıp Koşar'ın bir üst dereceye yükseltilmesini isteyen Yürütme Kurulu kararı okunup kabul edildi.

e) Kurum binasının kanalizasyonu işinin pazarlıkla ihalesine karar verildiği

f) Geçen toplantıda bir eksik formalite yüzünden üyeliğe alınması bir toplantıya bırakılan Afet Muhteremoğlu 13 oyla üyeliğe alındı.

g) Kurum için, Kurumdan ücret alarak hazırladığı eseri alıp geri vermeyen eski uzman Osman Nedim Tuna'nın mahkemeye verilmesi oy birliği ile kabul edildi.

-7-

h) Ödenti vermiyen üyelere toplama isinin Yürütme Kurulunun uygun göreceği yolda yürütülmesi kabul edildi.

1) Kurum derleyicilerinden üye olup da ödentilerini vermiyenlerin borcu olan 605 liranın Kuruma gider ve gelir olarak işlem görmesi kabul edildi.

1) Türk İlimler Akademisi Kanun Tasarısı konusunda Milli Eğitim Bakanlığına cevap verilmesi görüldü. Sonuçta: Aksoy'un 1) Olgun bir tasarı değildir, 2) 6 yönden Anayasaya aykırıdır şeklinde bir cevap verilmesini isteyen önerisi kabul edildi.

1) Dilaçar'ın, Caferoğlu'nun "Balık Adları" nı inceleyen raporu okundu. Yürütme Kurulu'nun, Caferoğlu'nun aldığı avansın kapatılmasını isteyen teklifi kabul edildi.

k) Kurumun telif ücretleri yönetmeliğine, Sözlükler için 220 kelimelik sayfa başına ücretin 15 liradan 20 liraya çıkarılması için Yönetmeliğe ek madde konulmasını isteyen Yürütme Kurulu önerisi kabul edildi.

2. Yazmakta olduğu Türkçe-Arapça sözlük karşılığı Prof. Ahmet Ateş'e 2000 lira avans verilmesine, sözlük işinde ortaya çıkacak anlaşmazlık halinde bu avansın geri alınmasına, kendisinden alınacak belgede bunun belirtilmesine karar verildi.

3. Bu yıl döller verilirken bir yanlışlık yapıldığını ileri süren Arısoy'un görüşü üzerinde tartışıldı. Sonuçta ödül jürisinin kararı ve raporu aynen kabul edildi.

4. Saymanlık ve Denetçiler raporları okundu.

5. Sözlük ve bina hesabı diye iki ayrı hesap tutulmasını isteyen Arısoy ve Tuğrul'un bu isteklerinin yapılmakta olduğu Sayman üye tarafından belirtildi. Böyle iki özel hesap tutulması oya konup kabul edildi.

6. Atatürk tesisinden ve devlet yardımından elde edilmiş olan 121.581,87 lira ile kanunsuz kesildiği için geri verilen 155 Bin 067 liranın olağanüstü bütçeye gelir yazılması ve bina borcuna yatırılmasını öneren Tuğrul'un teklifi kabul edildi.

7. Bundan sonra Denetçi raporlarının da Yönetim Kurulu üyelerine önceden sunulmasına karar verildi.

8. Kadroların açılması teklifi görüşüldü. Bazı kadroların açılması imkânı olduğu anlaşıldı. Sonuçta:

- a) Gramer koluna gündeliği 25 liradan bir gündelikli uzman alınmasına;
- b) Açılan daktilo kadrosuna bir daktilo alınmasına;
- c) Yayın Kolunda açık bulunan kadroya Yayın memuru alınmasına;

1 ekim 1961 den başlamak üzere karar verildi.

9. Kol Başkanlarının ödeneklerinin arttırılması önerisi görüşüldü. Sonuçta, bütçede imkân görüldüğünden, Kol Başkanlarının ödeneklerinin şu şekilde olması oya sunulup kabul edildi.

1200,-
1200,-
800,-
800,-
800,-
600,-

10. Geçen toplantılarda kurulmasına karar verilmiş olan Tanıtma Kolu meselesi üzerinde görüşüldü. Başkan Banguoğlu'nun Tanıtma Kolu'nu İstanbul'da kurmak istediği söylendi. Mazioğlu ve İydemir, Ankarada olması gerektiğini ileri sürdü. Sözen, bu konunun gelecek toplantıya bırakılmasını önerdi. Sonuçta:

a) Tanıtma Kolu meselesinin bugün konuşulmasına; b) Kurulacak olan bu kolun Başkanının Ankara'da olmasına karar verildi.

c) Kol Başkanlığı için gizli oya başvuruldu. Gösterilen adaylardan sunullah Arısoy 12 oyla Tanıtma Kolu Başkanlığına seçildi. Taner 1 oy aldı, 5 kişi de çekimser kaldı.

ç) Tanıtma Kolu Başkanına verilecek tazminatın 1962 yılı bütçe imkânlarına bırakılmasına,

d) Gramer Kolu Başkanına, bir formül bularak ödeme yapılabilmesi için Yürütme Kurulu'na yetki verilmesi kabul edildi.

Saymanlık raporu, Denetçiler raporu ve cevabıyla birlikte kabul edildi.

11. Bina hesaplarını sonuçlandırma Komisyonu raporuna geçildi. Rapor birkaç sayfa okununca çoğunluk kalmadığı anlaşıldı. Raporun okunup götürülmesi yarına bırakıldı.

Üçüncü Birleşim-Birinci Oturum

25 Eylül 1961 pazartesi saat:10.30

1. Çoğunluk olduğu anlaşıldı. Başkan oturumu açtı. Geçen oturumdan kalan Bina Hesaplarını Sonuçlandırma Komisyonu raporu okundu. Görüşmeler sonunda:

a) Bayındırlık Bakanlığının kabul ettiği gibi 460 günlük sürenin komisyonun teklifine uyularak kabulüne;

b) Toprak nakli, cam hatası ve asmolen meselesinin komisyonun teklifine uyularak kabulüne; c) Miteahhit 50.000 liranın inandırıcı belgesini getirmediği takdirde, komisyonun teklifine uyularak faiz alınmasına, belgeyi getirdiği takdirde kabulüne karar verildi.

ç) Fiyat farkı meselesinin komisyon raporundaki gibi haliyle kabul edildi.

d) Arsa işi için Yürütme Kurulu'nun dosya hazırlaması Kurultaya kadar bu dosyanın tamamlanması kabul edildi.

e) Bina Hesaplarını Sonuçlandırma Komisyonu raporunun tümü oya konu ve kabul edildi.

2. Yönetmelikler Komisyonu raporuna geçildi. Üzerinde görüşüldü. Komisyonun, Yönetmelikler Komisyonunun genişletilmesi önerisi kabul edilerek İzzet, Dizdaroğlu ve Sinanoğlu'nun da bu komisyona katılmasına karar verildi.

3. Gündemin Uzmanlar Yönetmeliği maddesi, yönetmeliği hazırlayan komisyonun toplantıda olmaması ve genişletilmiş bir Yönetmelikler Komisyonu kurulmuş bulunması göz önünde alınarak görüşülmedi. Gündemin dilekler maddesinin öne alınması oya konup kabul edildi.

4. Dilekler bölümünde Cin'in "Türk Bilimler Akademisi Kanun Tasarısı" nı hazırlayanlar arasında Kurum üyeleri varsa, haklarında tüzük hükümlerini uygulayalım önerisi üzerinde görüşüldü. Dizdaroğlu, pratikte bunun imkânsız olduğunu, Sözen önerisinin aleyhinde olduğunu belirtti. Görüşmeler sonunda, Sözen

genel isteğe katıldığını açıkladı. Sonuçta:

a) Türk Bilimler Akademisi Kanun Tasarısı'nı hazırlayanlar arasında bulunan Kurum üyelerinin Onur Kurulu'na verilmeleri oy birliği ile kabul edildi.

b) Bunların Kurumun amaçlarına ve tüzüğe aykırılık gerekçesi ile Onur Kuruluna sevki oy birliği ile kabul edildi.

5. Gündem'de geriye bırakılan Uzmanlar Yönetmeliği maddesine dönüldü. Uzmanlar Yönetmeliği'nin Yönetmelikler Komisyonuna havalesi aybirligiyle kabul edildi.

6. Basında Akademi Kanunu tasarısı dolayısıyla çıkan yazıların Türk Dili dergisine aktarılmasını öneren Ateş'in önerişi üzerinde konuşuldu. Tuğrul, bu fikre katıldığını ancak bir de ayır basımı yapılmasını istedi. Görüşmeler sonucunda:

a) Akademi kanun tasarısı dolayısı ile basında çıkan yazılardan Türk Dili dergisine aktarma yapılmasına,

b) Bu aktarmanın belli hacimde olmasına,

c) Ayrı basımı yapıp üyelere dağıtılmasına aybirligi ile karar verildi.

7. Gelecek toplantının şubat 1962 de olmasına ay birliği ile karar verilerek toplantıya son verildi.

Mehmet Ali Ağakay

Ağakay

Oktay Akbal

O. Akbal

Doç. Gündüz Akıncı

Gündüz Akıncı

Ömer Asım Aksoy

Ömer Asım Aksoy

Sunullah Arısoy

Sunullah Arısoy

Prof. Ahmet Ateş

Prof. Dr. Tahsin Bangoğlu

Salâh Bırsel

Recal Cın

Recal Cın

Ord. Prof. İlhami Cıvaoğlu

Behçet Kemal Çağlar

Hikmet Bizdaroğlu

Hikmet Bizdaroğlu

Baha Dürder

Baha Dürder

Tahir Nejat Gencan

Tahir Nejat Gencan

Enver Naci Gökşin

Ulğ İğdemir

Prof. Hasibe Mazioğlu

Behçet Necatigil

Samî Özerdın

Samî Özerdın

Prof. Samim Sinanoğlu

Hayri Sözen

Hayri Sözen

Haldun Taner

Haldun Taner

Dr. Mehmet Tuğrul

Dr. Mehmet Tuğrul

Ord. Prof. Suut Kemal Yetkin

Suut Kemal Yetkin

